

Det er umulig å nå klimamålene uten å redusere den økonomiske veksten | Carlo Aall

Politikerne rykker tilbake til 1980-tallet i klimadebatten.

Carlo Aall

Leder, Norsk senter for berekraftig klimatilpassing (Noradapt) ved Vestlandsforskning

12. feb. 2020 18:00 15:21

Miljødirektoratet la nylig frem [Klimakur 2030](#) om hvordan vi skal nå våre klimaforpliktelser. Regjeringens [svar](#) kom umiddelbart: «Vil ha brei avtale om klimakutt – så lenge veksten får halde fram». Men er det i det mulig å få i pose og sekk?

Norge har hatt tre generasjoner klimamål.

1990: mål om å stabilisere CO₂-utslipp på 1989-nivå innen 2000.

1997: [Kyoto-målet](#), som innebar at de samlede utslippene av klimagasser maksimalt skal kunne øke med 1 prosent i forhold til 1990-nivå innen 2010–12.

2008 (og i 2012): [klimaforliket](#), som innebar at norske innenlandske utslipp av klimagasser skulle reduseres med 8 prosent i forhold til 1990-nivå innen 2020.

Den siste generasjonen er under utvikling, men [Klimaloven](#) fra 2018 slår fast at utslipp av klimagasser skal reduseres med minst 40 prosent innen 2030 og 80–95 prosent innen 2050 med 1990 som referanseår.

Utslippene har gått opp

Hva er erfaringene etter 30 år med en offentlig klimapolitikk? Selv med langt mindre ambisiøse klimamål sammenlignet med den fasen vi nå står overfor, har utslippene [gått opp](#), ikke ned, med 24 prosent for CO₂ og 1 prosent for klimagassene sett under ett.

Det er ikke det at vi ikke har prøvd. Siden 1990 har vi hatt 11 klimastortingsmeldinger, samtlige kommuner har laget klimaplaner, og en rekke klimatiltak er gjennomført. Flere av dem til store protester. Problemet er mer at spørsmålet om økonomisk vekst er mulig å kombinere med klimamålet så langt glimret med sitt fravær i klimadebatten.

Beskrevet alt på 70-tallet

Den grunnleggende sammenhengen mellom miljø og økonomisk vekst ble beskrevet alt på 1970-tallet, med den såkalte [IPAT-formelen](#), som oversatt til norsk betyr at samlet miljøbelastning (I) = befolkningsmengde (P) x forbruk (A) x teknologi (T).

Dette er selvsagt ingen eksakt matematisk formel, men den beskriver følgende hovedpoeng: Vi kan redusere samfunnets

miljøbelastning ved å endre folkemengde, forbruk og/eller teknologi.

Siden 1990 har teknologialternativet dominert i norsk klimapolitikk, etter harde – og tapte – debatter på begynnelsen av 1980-tallet om at samfunnet også burde legge begrensninger på forbruket. I det siste har imidlertid spørsmålet om forbruk og økonomisk vekst igjen kommet på den klimapolitiske dagsorden.

Null utslipp av CO₂

Det er ikke det at teknologiendring ikke skjer, eller ikke virker på klimautslippene. Karboneffektivitet målt som klimautslipp pr. krone i brutto nasjonalprodukt (BNP) har på 30 år økt jevnt og trutt med fire prosent pr. år, fra 47 til 12 gram CO₂ pr. krone, fordi BNP målt i løpende priser har økt vesentlig mer (+370 prosent) enn utslippene av CO₂.

Kan dette fortsette? Skal vi fortsatt få i pose og sekk også de neste 30 årene, må energieffektiviteten økes dramatisk, med en faktor 70 forbedring i forhold til nivået i 1990.

Det betyr i praksis at videre vekst må skje med null utslipp av CO₂. Det er lenge til vi er der.

Vi vil i mange år være i en overgangsperiode med kombinasjon av ny «nullutslipp» og gammel og i varierende grad «fossil-intensiv» teknologi. Vi har en gradvis utskifting av bilparken, vi får gradvis

mer utslippseffektive fly (og det er lenge til vi får fly med netto null utslipp av CO₂), vi skal få en fornybar-energibasert elektrifisering av olje- og gassutvinningen før vi eventuelt avviker denne, osv.

Savner sterke stemmer

Den naturlige tregheten i teknologiskifte – kombinert med at vi har ventet for lenge med å utvikle ny teknologi – gjør at det er umulig å nå klimamålene uten også å ta ned den økonomiske veksten i vår del av verden. Hvis vi forutsetter en fortsatt gradvis økning i karboneffektiviteten de neste som de forrige 30 årene, må vi i mitt enkle regneeksempel ta ned BNP til om lag 2005-nivå hvis vi skal klare klimalovens krav til utslippsnivå i 2050.

Jeg savner sterke stemmer i det politiske ordskiftet som tør ta opp disse spørsmålene. De som gjør det, er enten for unge eller gamle til å regnes til våre folkevalgte.

[Greta Thunberg](#), med sitt «We are in the beginning of a mass extinction, and all you can talk about is money and fairy tales of eternal economic growth. How dare you!» er for ung, mens tidligere miljøvernminister [Torbjørn Berntsen](#) med sitt «Jeg har for lengst mistet trua på det derre 'økonomisk-vekst-samfunnet'. Vi har drekki og eti nok!» er for gammel.

Jeg savner sterke stemmer i det politiske ordskiftet som tør ta opp disse spørsmålene. De som gjør det, er enten for unge eller gamle til å regnes som våre folkevalgte, skriver Carlo Aall. På bildet: Greta Thunberg og Thorbjørn Berntsen.

Reuters/NTB scanpix

Hva er det med dagens «voksne» politikere, når alt de kan komme opp med, er utsagn som fra nyutnevnte miljøvernminister [Sveinung Rotevatn](#) i en kommentar til Klimakur 2030: «Eg trur at å kome gjennom det grønne skiftet med at folk får dårlegare lønsvilkår, dårlegare velferdsstat og dårlegare liv for seg og familien, det går ikkje. Difor må vi ha grøn vekst».

Det å møte den voksende debatten om økonomisk vekst med gårsdagens løsning om å gjøre veksten grønnere, er å rykke tilbake

til 1980-tallet og overse budskapet fra [ungdommenes](#) klimaopprør, fra [besteforeldrenes](#) klimaopprør og fra [forskningsfronten](#).